

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-04-30

Vår referens

Tobias Wagner

Beredskapssamordnare

tobias.wagner@malmo.se

Remiss Försvarsdepartementet - Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret (SOU 2025:6) STK-2025-507

Sammanfattning

Malmö stad har valt att yttra sig över Försvarsdepartementets remiss Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret (SOU 2025:6).

Utredningen har kartlagt behoven av personalförstärkning i det civila försvaret vid höjd beredskap. Fokus har legat på att analysera vilka verksamheter som har störst behov och hur dessa bör tillgodoses. Utredningen har också gjort en översyn av regelverket för personalförsörjningen av det civila försvaret.

Med hänsyn till det allvarliga säkerhetsläget och ökade behov av personalförstärkning i det civila försvaret föreslår utredningen att regeringen aktiverar civilplikten generellt i det civila försvaret. Även mönstring och fullgörande av civilplikt med längre grundutbildning behövs för att trygga personalförsörjningen av det civila försvaret under överskådlig framtid. Den breda aktiveringen av civilplikten innebär dock inte att civilplikt genast kan och bör fullgöras i alla verksamheter. Regeringen bör enligt utredningen prioritera vissa verksamheter där behoven av civilpliktiga är störst.

Stadskontoret tillstyrker generellt utredningens intention och förslag men med vissa förbehåll. Stadskontoret menar att samtliga områden bör utredas utifrån det samlade behovet av personalförstärkning. Vidare menar stadskontoret att området självavård och sociala insatser bör kvarstå och utredas vidare.

Stadskontoret delar utredningens resonemang kring att alltför svepande beslut om allmän tjänsteplikt kan bli kontraproduktivt för totalförsvarets förmåga. Stadskontoret menar att det även vid höjd beredskap bör vara anställningar och relaterade avtal som är grunden vid utökade personalbehov.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Förvarsdepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss Förvarsdepartementet - Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret (SOU 2025:6)
- Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret (SOU 2025:6)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 250505 Remiss Förvarsdepartementet - Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret (SOU 2025:6)

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-05-05

Kommunstyrelsen 2025-05-07

Beslutet skickas till

Förvarsdepartementet

Stadskontoret, hållbarhetsavdelningen

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Malmö stad har valt att svara på Förvarsdepartementets remiss Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret (SOU 2025:6).

Bakgrund

Regeringen beslutade den 27 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda hur det civila försvaret kan tryggas genom att analysera och bedöma behoven av personalförstärkningar inom verksamheter som är viktiga för totalförsvaret.

Totalförvar är den samlade verksamhet som behövs för att försvara samhällets skyddsvärden i händelse av höjd beredskap eller ytterst krig. Den utgörs dels av det militära försvaret, dels av det civila. Det civila försvaret består av myndigheter, kommuner, företag, frivilliga och flera som utför uppgifter av vikt för totalförsvaret.

För att säkerställa tillgången till personal i totalförsvaret gäller totalförvarsplikt för alla mellan 16 och 70 år som är bosatta i landet, liksom för svenska medborgare bosatta utomlands. Lagen (1994:1809) om totalförvarsplikt (totalförvarspliktslagen) trädde i kraft 1995. Totalförvarsplikt kan genomföras genom värnplikt, civilplikt eller genom allmän tjänsteplikt.

Utredningen i korthet

Utredningen har kartlagt behoven av personalförstärkning i det civila försvaret vid höjd beredskap. Fokus har legat på att analysera vilka verksamheter som har störst behov

och hur dessa bör tillgodoses. Utredningen har också gjort en översyn av regelverket för personalförsörjningen av det civila försvaret.

Bred aktivering av civilplikten

Civilplikt innebär att en individ, efter mönstring, genomgår en grundutbildning om högst 320 dagar för att därefter krigsplaceras inom en verksamhet i det civila försvaret. Civilplikt kan också genomföras genom ”annan utredning om mönstring” följt av en repetitionsutbildning och kortare grundutbildning om högst 60 dagar. Detta upplägg kan handla om personer som genomgått utbildning utanför civilplikten men genom vilken de har fått den kunskap som erfordras för tjänsten, exempelvis utbildning till brandman.

Regeringen beslutar inom vilka verksamheter civilplikt får utföras genom bilaga A till totalförsvarspliktsförordningen. I dagsläget är civilplikt enbart aktiverat genom ”annan utredning om mönstring” inom kommunal räddningstjänst och elförsörjningsområdet. Mönstring och längre grundutbildningen har inte heller aktiverats fullt ut.

Med hänsyn till det allvarliga säkerhetsläget och ökade behov av personalförstärkning i det civila försvaret föreslår utredningen att regeringen aktiverar civilplikten generellt. Även mönstring och fullgörande av civilplikt med längre grundutbildning behövs för att trygga personalförsörjningen av det civila försvaret under överskådlig framtid.

Utredningen föreslår att även ”bevakningsverksamhet” samt ”drift, underhåll och reparationer inom elektroniska kommunikationer” läggs till, medan verksamheten ”själavård och sociala insatser” bör tas bort från bilaga A. Vissa omformuleringar av verksamheterna bör också göras för att förtydliga eller anpassa till dagens språkbruk. Den breda aktiveringen av civilplikten innebär inte i sig att civilplikt genast kan fullgöras i alla verksamheter. Ett system för mönstring, utbildning och bemanning behöver införas i respektive verksamhet. Regeringen kan och bör prioritera vissa verksamheter där behoven av civilpliktiga är störst.

Utgångspunkter för hur behoven av personal bör tillgodoses

Totalförsvarsviktig civil verksamhet bör så långt det är möjligt bemannas med befintliga arbetstagare och uppdragstagare vid höjd beredskap, vid behov med stöd av den allmänna tjänsteplikten. Civilplikt eller anvisning till arbete med allmän tjänsteplikt vid höjd beredskap bör endast användas om behoven inte kan tillgodoses på annat sätt.

Allmän tjänsteplikt vid höjd beredskap är i första hand lämplig för totalförsvarsviktiga civila verksamheter med lägre kompetenskrav, där det finns god tillgång till lämpliga totalförsvarspliktiga att anvisa.

Civilplikt kan användas i verksamhet som antingen inte bedrivs alls i fredstid eller verksamhet där behovet av personal ökar kraftigt vid höjd beredskap. Verksamheten

bör också vara kritisk för totalförsvaret. Det innebär exempelvis verksamhet som är nödvändig för befolkningens överlevnad för att upprätthålla de mest centrala samhällsfunktionerna eller för att bidra till det militära försvarets förmåga.

Vidare kan civilplikt vara lämplig om behovet av personalförstärkning avser personal med en specifik utbildning eller kompetens. Civilplikt ska inte användas som ett sätt att lösa personalbrist som redan finns i fredstid.

Fem prioriterade områden för civilplikt

Utredningen pekar ut fem verksamhetsområden där civilplikt anses nödvändig för att tillgodose behoven av personalförstärkning vid höjd beredskap. För dessa verksamheter kommer inskrivning med civilplikt efter mönstring med efterföljande grundutbildning att behövas. Det handlar om:

- Räddningstjänst (kommunal räddningstjänst)
- Drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet
- Hälso- och sjukvård
- Drift, underhåll och reparationer inom elektroniska kommunikationer
- Bevakningsverksamhet

Sex områden där civilplikt kan behövas

Utredningen listar även sex verksamhetsområden som kan komma att omfattas av civilplikt men där vidare utredning föreslås först:

- Befolkningsskydd
- Transportområdet
- Drift, underhåll och reparationer inom andra energislag än el
- Socialtjänst inklusive äldreomsorg och funktionshinderområdet
- Tandvård
- IT-system och cybersäkerhet

Verksamhetsområdena befolkningsskydd och transportområdet bör vara högre prioriterade än de andra. De är av särskild vikt för totalförsvaret och det är troligt att stora behov av personalförstärkning kan uppstå vid höjd beredskap.

Vissa stora behov av personalförstärkning kan tillgodoses utan civilplikt

Det finns verksamhetsområden i det civila försvaret där det finns stora behov av personalförstärkning vid höjd beredskap, men där civilplikt inte behövs eller inte är det mest lämpliga verktyget. Vid höjd beredskap finns till exempel stora behov av personalförstärkning när det gäller lastbilsförare, personal för jordbruket, tillsyn av barn och elever samt begravningsverksamhet. De behoven bedöms i första hand kunna tillgodoses med andra verktyg än civilplikt. Detta gäller följande områden:

- Kommunal tillsyn inom miljö- och hälsoområdet

- Veterinärverksamhet
- Flyktingmottagning
- Kommunalteknisk verksamhet
- Kommunal informationsverksamhet
- Tillsyn av barn och elever
- Begravningsverksamhet

Frivilliga försvarsorganisationer bör få en större roll i personalförsörjningen

Frivilliga försvarsorganisationer (FFO) och deras medlemmar spelar en viktig roll i personalförsörjningen av det civila försvaret. Utredningen menar därför att de bör kunna ha en betydligt större roll i arbetet med att tillgodose behoven av personalförstärkning i det civila försvaret vid höjd beredskap än i dag. Utredningen föreslår att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ges i uppdrag att i samverkan med Försvarsmakten utreda de frivilliga försvarsorganisationernas roll i personalförsörjningen av det civila försvaret.

Vägen framåt för en utökad civilplikt

Civilplikt efter annan utredning än mönstring går snabbare att få på plats än civilplikt med grundutbildning efter mönstring. Det bör i regel också vara billigare, eftersom det generellt innebär kortare, eller ingen, utbildning. Civilplikt efter annan utredning än mönstring kan bli aktuell i fler verksamhetsområden än den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet. Exempelvis inom hälso- och sjukvård där det finns legitimationsyrken som kräver längre utbildning än sådan som kan ske med civilpliktens grundutbildning efter mönstring. Utredningen föreslår att utpekade myndigheter får i uppdrag att bedöma i vilken mån civilplikt efter annan utredning än mönstring är lämplig för respektive verksamhet.

Inriktning och samordning av personalförsörjningen

Planeringen av det civila försvaret är under utveckling och därför varierar förutsättningarna för att kunna bedöma behoven av personalförstärkning vid höjd beredskap. Det innebär att prioriteringar när det gäller personalförsörjningen behöver revideras i takt med att planeringen för det civila försvaret utvecklas och mognar.

Totalförsvarsviktiga verksamheter ansvarar för sin egen personalförsörjning. En stor del av planeringen för personalförsörjningen av det civila försvaret åvilar därför bemanningsansvariga myndigheter, kommuner och regioner. Civilområdesansvariga länsstyrelser har ansvar för samordning i sina geografiska områden. För att ge goda förutsättningar för en långsiktigt hållbar personalförsörjning av det civila försvaret behöver det finnas möjligheter att inrikta och samordna delar av personalförsörjningen på en övergripande nationell nivå.

Utredningen menar därför att det behövs en funktion eller beredskapssektor på övergripande nationell nivå med tydligt ansvar för personalförsörjningen i det civila försvaret som kan ge regeringen underlag. För att inriktning och samordning av personalförsörjningen ska kunna ske behöver en uppdaterad övergripande bild av personalbehoven och de viktigaste behoven av personalförstärkning i hela det civila försvaret återkommande tas fram.

Tydligare terminologi

Utredningen anser att vissa ändringar bör göras i terminologin när det gäller det civila försvaret. Ordet krigsplacering bör bara användas för krigsplacering med värnplikt eller civilplikt enligt totalförsvarspliktslagen.

Ordet beredskapsregistrering bör användas för sådan registrering som Pliktverket gör av totalförsvarspliktiga som placerats i en krigsorganisation i det civila försvaret till följd av avtal om tjänstgöring vid höjd beredskap. Bemanningsansvariga bör vara skyldiga att anmäla alla avtal om tjänstgöring vid höjd beredskap till Pliktverket, så att dessa totalförsvarspliktiga kan beredskapsregistreras. På så vis ska konkurrens om totalförsvarspliktiga kunna upptäckas och lösas i förväg. Ordinarie personal som är placerad i krigsorganisationen bör inte beredskapsregistreras.

Uttrycket bemanningsansvariga definieras i utredningen. Myndigheter, kommuner och regioner är bemanningsansvariga. Bland annat får dessa göra framställning om krigsplacering av totalförsvarspliktiga hos Pliktverket.

Allmän tjänsteplikt

Vid höjd beredskap får regeringen föreskriva om allmän tjänsteplikt. Arbetsgivare och uppdragsgivare bör vara skyldiga att vid höjd beredskap på begäran lämna upplysningar till Pliktverket om förhållanden av betydelse för tillämpningen av reglerna om allmän tjänsteplikt. Vissa förtydligande ändringar i totalförsvarspliktslagen föreslås när det gäller dem som ska tjänstgöra med allmän tjänsteplikt.

Utredningen föreslår att Arbetsförmedlingen får i uppdrag att i fredstid planera för vilka arbetsgivare och uppdragsgivare, samt vilka arbetstagare och uppdragstagare hos dessa, som ska omfattas av beslut om allmän tjänsteplikt vid höjd beredskap.

Civilplikt

Det föreslås utökade möjligheter att dela upp grundutbildningar med civilplikt där inskrivning skett efter annan utredning än mönstring. Vidare föreslås att alla sektorsansvariga myndigheter får rätt att göra annan utredning än mönstring.

En sektorsansvarig myndighet samordnar åtgärder, leder och stöttar övriga beredskapsmyndigheter inom sin beredskapssektor. I dagsläget finns tio

beredskapssektorer, exempelvis hälsa, vård och omsorg, energiförsörjning samt livsmedelsförsörjning och dricksvatten.

Utökad uppgiftsskyldighet

Statliga myndigheter, kommuner, regioner och näringsidkare bör på begäran av Pliktverket vara skyldiga att lämna de uppgifter som behövs för att bedöma en totalförsvarspliktigs förutsättningar att fullgöra värnplikt eller civilplikt. Vid höjd beredskap bör detta även gälla för uppgifter gällande anvisning med allmän tjänsteplikt.

Pliktverket bör vid höjd beredskap ha en uppgiftsskyldighet till den myndighet som får anvisa totalförsvarspliktiga till arbete eller utbildning med allmän tjänsteplikt, det vill säga Arbetsförmedlingen.

Säkerhetsprövning i samband med civilplikt

Pliktverket föreslås få rätt att besluta om registerkontroller för totalförsvarspliktiga som skrivs in med civilplikt för grundutbildning, om det kan antas att denne efter grundutbildningen kommer att krigsplaceras i en befattning placerad i säkerhetsklass.

En totalförsvarspliktig som krigsplacerats med civilplikt i en befattning i säkerhetsklass bör anses delta i säkerhetskänslig verksamhet under den tid som den omfattas av krigsplaceringen. I detta fall bör bedömningen av säkerhetsprövningen göras av den bemanningsansvariga. Registerkontroll som ska göras inför placering i säkerhetsklass 3 bör enligt utredningen få göras utan den totalförsvarspliktiges samtycke.

Ikraftträdande den 1 juli 2026

Författningsändringarna bör träda i kraft den 1 juli 2026. Enligt utredningen behövs inte några särskilda övergångsbestämmelser. Författningsändringarna bedöms inte i sig medföra några större kostnader eller andra slags konsekvenser.

LEH föreslås ersättas av LKRB

I utredningen hänvisas till den nuvarande Lag (2006:544) om kommuner och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) samt tillhörande förordning (FEH). Denna lag föreslås ersättas med en ny lag benämnd Lagen om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap (LKRB). Den nya lagen innebär att kommunerna och regionerna får en omfattande utökning av ansvar och föreslås träda i kraft den 1 januari 2027. Malmö stad yttrade sig över en remiss gällande detta (STK-2024-1561).

Utredningen diskuterar inte om den föreslagna lagstiftningen, LKRB, kan komma att påverka förslagen i den här utredningen. Utredningen föreslår förändringar i LEH där kommuner och regioner ska hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om beredskapsförberedelser och övriga förhållanden med betydelse för det civila försvaret i kommunen respektive regionen.

Inkomna synpunkter från förvaltningar och bolag

På grund av den korta tidsfristen har inte ett formellt remissförfarande kunnat genomföras. I stället har synpunkter inhämtats muntligen från berörda förvaltningar och bolag. Synpunkter har inhämtats från arbetsmarknads- och socialförvaltningen, funktionsstödsförvaltningen, förskoleförvaltningen, grundskoleförvaltningen, hälsavård- och omsorgsförvaltningen, miljöförvaltningen samt ITD på serviceförvaltningen. Synpunkter har även inhämtats från Räddningstjänsten Syd samt Sydvatten.

Förvaltningarna delar generellt utredningens förslag eller bedömning. Utöver det lyfter flera förvaltningar att verksamhetsområdena är komplexa. Det är därför viktigt med en helhetssyn rörande personalförstärkningen. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen avstyrker utredningens förslag att ta bort självvård och sociala insatser utifrån att utredningen har en alltför snäv syn på området.

Sydvatten har inget att tillägga utan delar generellt utredningens förslag inom kommunalteknisk försörjning. Räddningstjänsten Syd informerar att de avser att själva besvara remissen utifrån räddningstjänstperspektivet.

Stadskontorets bedömning

Stadskontoret delar förvaltningarnas inkomna synpunkter.

Politiskt förtroendevalda

Stadskontoret ställer sig frågade till utredningens slutsats att det är lämpligt för kommuner att enbart beredskapsregistrera politiskt förtroendevalda. I så fall skulle de fortsatt omfattas av krigsplacering och allmän tjänsteplikt. Stadskontoret föreslår i stället att kommuners och regioners förtroendevalda i fullmäktige undantas totalförsvarsplikt under deras mandatperiod, motsvarande det undantag som finns för medlemmarna av riksdagen. Genom denna ordning kan lokalt beslutsfattande och kommunalt självstyre värnas.

Direktivets utgångspunkter

Stadskontoret anser att personalbehovet i det civila försvaret främst bör tillgodoses genom fortsatt tjänstgöring med stöd av anställningsavtalet. Allmän tjänsteplikt är ett verktyg för att förstärka anställningsavtal och bör inte användas för ordinarie personal annat än sparsamt. Ett alltför brett användande av allmän tjänsteplikt riskerar att bli kontraproduktivt för totalförsvaret och försvarsviljan.

Utgångspunkterna för planering och dimensionering kan bli tydligare

Stadskontoret delar utredningens bedömning att utgångspunkterna för planering och dimensionering behöver bli tydligare samt att det saknas konkreta mål och ambitionsnivåer för det civila försvaret. Stadskontoret anser att sektorsansvariga

myndigheter bör ta fram gemensamma dimensionerande scenarios för att kompletteras med analyser om påverkan på respektive beredskapssektor.

Utredningar gällande behov av civilplikt bör breddas

Stadskontoret anser att uppdragen till sektorsmyndigheterna att bedöma behovet av civilplikt inom respektive verksamhetsområde behöver omfatta hela behovet av personalförstärkning vid höjd beredskap, och inte begränsas enbart till civilplikt.

Stadskontoret föreslår därför att aktör, beredskapssektor eller funktion ges i uppdrag att ta fram lämplig metod för de regelbundna bedömningarna och för att identifiera totalförsvarsviktig verksamhet som ligger utanför eller mellan beredskapssektorerna och bedöma behovet av personalförstärkning inom dessa.

Personalförstärkning i olika delar av det civila försvaret – aktiverad civilplikt

Stadskontoret tillstyrker utredningens förslag om att civilplikt får fullgöras även inom följande områden:

- räddningstjänst
- drift, underhåll och reparationer inom elektroniska kommunikationer
- hälso- och sjukvård
- bevakningsverksamhet

Stadskontoret tillstyrker delvis utredningens förslag att ge utpekade myndigheter i uppdrag att närmare utreda hur civilplikt bör utformas och införas. Stadskontoret anser att uppdragen bör breddas till verksamhetsområdets hela behov av personalförstärkning. Därmed blir civilplikt ett delområde att utreda tillsammans med hur behovet kan tillgodoses genom befintlig personal, frivilliga samt anvisade med allmän tjänsteplikt. Den statliga myndigheten behöver beakta helheten i personalförsörjningen för att kunna avgöra hur stor andel civilplikt behöver utgöra.

Stadskontoret vill även särskilt framhålla vikten av en omfattande dialog mellan statliga myndigheter, kommuner, näringsliv och andra aktörer för att säkerställa att komplexiteten inom dessa område beaktas. Flera aktörer verkar inom respektive område och är beroende av varandra.

Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen

Stadskontoret noterar att utredningen inte har kunnat bedöma behovet av civilplikt inom "övrig räddningstjänst" det vill säga flygplatsernas räddningstjänst och den statliga räddningstjänsten, det vill säga fjällräddningstjänst, flygräddningstjänst, sjöräddningstjänst, efterforskning av försvunna personer, miljöräddningstjänst till sjöss samt räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning. Stadskontoret anser att uppdraget till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

(MSB) bör omfatta hela räddningstjänsten och inte enbart den kommunala räddningstjänsten. Stadskontoret menar att även den statliga räddningstjänsten behövs vid höjd beredskap. Inte minst kan räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning behöva särskilt utbildade personer, vilket potentiellt skulle kunna åstadkommas genom civilplikt.

Stadskontoret tillstyrker förslaget att MSB ska utreda och bedöma behovet av och förutsättningarna för civilplikt inom befolkningsskydd. Stadskontoret anser dock att det först bör göras en utredning som definierar begreppet befolkningsskydd. Eftersom det saknas en tydlig definition av begreppet i författning så kan stadskontoret inte utvärdera utredningens och MSB:s bedömning att kommuner ska kunna omfördela egen personal för att arbeta med befolkningsskyddsuppgifter vid höjd beredskap. Malmö stad har yttrat sig om detta i remissen Ett stärkt skydd av civilbefolkningen vid höjd beredskap (SoU 2022:57), STK-2023-86.

Personalförstärkning i olika delar av det civila försvaret – fördjupad utredning

Stadskontoret tillstyrker utredningens förslag om att närmare utreda behovet av och förutsättningarna för civilplikt inom följande områden:

- befolkningsskydd
- transportområdet
- drift, underhåll och reparationer inom andra energislag än el
- socialtjänst inklusive äldreomsorg och funktionshinderområdet
- IT-system och cybersäkerhet

Likt områdena där civilplikt föreslås aktiveras tillstyrker stadskontoret delvis utredningens förslag att ge ovan myndigheter i uppdrag att närmare utreda behovet och förutsättningarna för civilplikt. Stadskontoret menar att uppdragen bör breddas till hela behovet av personalförstärkning med samma resonemang som ovan. Även i dessa uppdrag vill stadskontoret framhålla vikten av att uppdragen sker i samverkan med berörda aktörer.

Personalförstärkning i olika delar av det civila försvaret – övriga områden

Stadskontoret avstyrker utredningens förslag om att inte närmare utreda behovet av och förutsättningarna för civilplikt inom följande områden:

- Kommunal tillsyn inom miljö- och hälsoområdet
- Veterinärverksamhet
- Flyktmottagning
- Kommunalteknisk verksamhet
- Kommunal informationsverksamhet
- Tillsyn av barn och elever

- Begravningsverksamhet

Utredningens förslag att inte utreda dessa områden vidare baseras främst på att det saknas tillräckliga underlag. Stadskontoret anser inte att det är en tillräckligt god anledning. Regeringen bör i stället ge lämpliga myndigheter i uppdrag att närmare utreda dessa områden.

Stadskontoret delar delvis utredningens bedömning att civilplikt inte är det lämpligaste verktyget för dessa verksamhetsområden, men menar samtidigt att myndigheternas utredningar behöver beakta det samlade behovet av personalförstärkning. Även om civilplikten inte är lämplig behöver det utredas hur exempelvis frivilliga kan användas eller hur anvisning till arbete genom allmän tjänsteplikt ska fungera inom respektive verksamhetsområde.

Själavård och sociala insatser

Stadskontoret avstyrker utredningens förslag att ta bort själavård och sociala insatser från de områden där civilplikt kan genomföras. Utredningen bygger sin bedömning på förarbeten från 1995 då området infördes och intervjuer med Svenska kyrkan rörande trossamfundens roll inom verksamhetsområdet. Stadskontoret menar att området, som har sin grund i Genevekonventionens första tilläggsprotokoll, är bredare än utredningens tolkning och bör tolkas som det som inom Malmö stad benämns krisstöd. Stadskontoret anser att krisstöd är en mycket viktig komponent vid hantering av oönskade händelser. I Malmö har hanteringen av krisstöd i samband med oönskade händelser bidragit till ett bättre utfall och ökad trygghet för de som bor, vistas eller verkar här.

I händelse av höjd beredskap och krig menar stadskontoret att avsaknaden av en social respons kommer påverka individens psykologiska försvar negativt och liksom den samlade försvarsviljan. Stadskontoret förespråkar därför att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att utreda hur denna typ av krisstöd kan förstärkas vid höjd beredskap. Stadskontoret menar även att civilplikt skulle kunna vara ett verktyg för att möta det ökade behovet av krisstöd i händelse av höjd beredskap och ytterst krig.

Tydligare regler för det civila försvarets personalförsörjning

Stadskontoret delar utredningens förslag att införa beredskapsregistrering som begrepp och koncept. Genom detta begrepp undviks vanligt förekommande missförstånd om den felaktiga krigsplacering som flera aktörer genomfört.

Stadskontoret menar dock, till skillnad från utredningen, att begreppen behöver förekomma i lag. Annars riskerar dagens problematik med felaktig användning av begrepp kvarstå.

Stadskontoret anser att begreppet ”annan utredning än mönstring” bör ersättas med en tydligare benämning som bättre förmedlar innebörden.

Stadskontoret tillstyrker delvis utredningens bedömning att enbart tillkommande personal genom avtal bör beredskapsregistreras. Således behöver inte ordinarie anställda beredskapsregistreras. Stadskontoret menar dock att en sådan samrådsprocess vid konkurrens om var samma person gör bäst nytta, behöver vara reglerad i författning.

Stadskontoret anser att uppgift om inställelseplats enbart bör behövas om inställelseplatsen avviker från ordinarie arbetsplats. Stadskontoret föreslår även att det skriftliga beskedet ska kunna kompletteras med andra instruktioner än inställelseplats vid exempelvis beredskapslarm.

Utredningen för ett resonemang rörande kommunal totalförsvarsviktig verksamhet utan att närmre definiera detta begrepp. Stadskontoret menar att detta kan tolkas som all totalförsvarsviktig verksamhet som sker i kommunens geografiska yta oavsett om det faller under det kommunala ansvaret eller ej. Vidare anser stadskontoret att den föreslagna lagändringen i LEH inte matchar det resonemang som utredningen för rörande de näringsidkare som deltar i totalförsvaret. Den föreslagna lagändringen anses ha ett mycket brett tolkningsutrymme. Malmö stad har tidigare påpekat i sina yttranden att näringsidkares ansvar att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter under höjd beredskap behöver förtydligas i reglering.

Stadskontoret delar utredningens resonemang att alltför svepande beslut om allmän tjänsteplikt kan bli kontraproduktivt för totalförsvarets förmåga. Stadskontoret menar att det även vid höjd beredskap bör vara anställningar och relaterade avtal som är grunden vid ökade personalbehov.

Tydligare regler om den allmänna tjänsteplikten

Stadskontoret delar inte utredningens bedömning att allmän tjänsteplikt är tillräckligt reglerad. Tillämpningen av den allmänna tjänsteplikten är oklar och behöver tydliggöras i reglering.

Malmö stad samverkar brett med civilsamhället. Stadskontoret menar därför att det är oturligt om enbart frivilliga försvarsorganisationer (FFO) har möjlighet att ingå författningsreglerade frivilligavtal inom militära försvaret eller mellan statlig myndighet och medlem i FFO. Systemet behöver kunna utgå från olika lokala förutsättningar och alla de som bidrar till ett starkt samhälle och ett starkt totalförsvaret.

Stadskontoret föreslår att även ”övriga avtal” bör till viss del kunna regleras centralt av sektorsansvariga myndigheter eller annan lämplig organisation. Detta i stället för att respektive aktör och individ lämnas att göra detta själva.

Stadskontoret tillstyrker utredningens förslag rörande ”övriga avtal”, men vill tillägga att vidare reglering av punkten bör tas fram av sektorsansvarig myndighet genom föreskrift alternativt vägledning.

Inriktning och samordning av personalförsörjningen

Stadskontoret delar utredningens bedömning att det behöver finnas viss övergripande inriktning och samordning på nationell nivå. Stadskontoret anser att det är viktigt att uppgiften löses tillsammans och med ett helhetsperspektiv där samtliga nivåers behov kan beaktas. Detta oavsett om det organiseras i en egen beredskapssektor eller en gemensam funktion.

Konsekvenser för kommuner och regioner

Stadskontoret anser att utredningen inte tillräckligt har utrett påverkan av en bred aktivering av civilplikten på kommuner. Stadskontoret anser att det är positivt att flera olika myndigheter får uppdrag gällande hur vidare aktivering av civilplikt inom respektive område ska genomföras. Men det finns en risk för att olika verksamhetsområden hanteras olika, vilket minskar likvärdighet i hanteringen. Vidare tenderar myndigheters konsekvensbedömningar vara mer avgränsade än statliga utredningar när det kommer till bland annat finansiering och påverkan på kommunalt självstyre. Stadskontoret ser därför en risk att påverkan på det kommunala självstyret inte erforderligt uppmärksammas och att finansieringsprincipen inte upprätthålls.

Konsekvenser för enskilda

Stadskontoret anser att utredningen inte i tillräcklig omfattning har analyserat konsekvenser av potentiellt ökande användning av ”annan utredning än mönstring”. De totalförsvarspliktiga som berörs av denna typ av hantering är generellt äldre än de som införs genom mönstring. Det ökar sannolikheten att den totalförsvarspliktiga har familj och att individen även är mer etablerad på arbetsmarknaden. Malmö stad saknar dessa perspektiv och menar att utredningen bör kompletteras med en analys ur ett barnrättsperspektiv och en konsekvensanalys utifrån potentiellt produktionsbortfall som arbetsgivare kan drabbas av.

Ansvariga

Nicklas Löfström Nämndsekreterare
Per-Erik Ebbeståhl Avdelningschef
Andreas Norbrant Stadsdirektör